

El Mediterrani segons Manuel Vicent

Manuel Vicent (la Vilavella, 1936), escriptor de periòdics. Amb l'edició de *Contra paradís* encara recent, que ha significat el seu baptisme en català, acaba de publicar *Del Café Gijón a Ítaca*, un creuer pel mar interior en forma de devocionari per a depurar el Mediterrani del seu caos de plàstic, convertint-lo en una categoria mental blavíssima.

Diu vostè que el Mediterrani no existeix.

—És una creació de la ment, dels filòsofs idealistes alemanys, de gent que no ha anat mai al Mediterrani. El creador del Mediterrani, tal com l'entendem avui, és un poeta que va estar trenta anys en el sostre d'un form, Hölderlin. I des de dalt d'aquell sostre se'l va inventar. Ell és el responsable que les agències de turisme l'hagen reduït a pamflet de la felicitat. Uns altres han anat al Mediterrani, com Lord Byron, que va cometre l'estúpidesa total d'apuntar en una columna del temple de Posidó en el cap de Súnion "ací va estar Lord Byron", ratllant la pedra. I va inaugurar el turisme. Aquest coix tan meravellós i tan elegant va ser el primer turista hortera. Però el Mediterrani és una creació dels que no hi han anat mai. Per una altra banda, crec que avui els autors es mesuren davant el mar i davant la ciutat, davant el Mediterrani i davant Nova York. I normalment es naufraga en el Mediterrani i es mor al metro de Nova York, però no d'una navallada, que seria molt literari, sinó que el mal escriptor entropessa en un clot, cau i es mata.

—Vostè el reivindica com a mar mental?

—Naturalment. El mar que existeix és una cosa terrible. És el del Saler. La infanteria és al Saler, a Lloret, a Dénia. Els vertaders generals estan fora. El Mediterrani que es veu és el del turista francès amb la paella i la *sangria*, tirant corfes de meló i crocantis al mar. Tota la porqueria de Benidorm, del Saler, de la Malva-rosa... entre octubre i novembre aplega al golf d'Alexandria, que és un cul de sac. I si vas navegant per allí, des de la borda, vas veient les bosses d'El corte Inglés, els *danones*, els *potitos* Bledine,... Allí arriba tot, perquè la marea espenta des de Gibraltar cap a dins. I si vas a pescar amb els professionals, quan puguen el cóp, puguen alguna galera, algun moll, algun llucet..., però el que més puguen són botelles de plàstic. Això és el Mediterrani real. El Mediterrani que jo reivindique és el Mediterrani com una pauta de cultura.

—Hi ha una manera de ser mediterrani?

—Sí, és fer del caos una espècie de salvació. Salvar-se pel caos. És això que està tan ben vist en *Zorba el grec*. Aquesta és l'essència del Mediterrani. Zorba, Neptú, Posidó... i tots els

déus, que són una colla d'atracadors i gent impresentable. És a dir, si els déus de l'Olimp baixaren i anaren a Anglaterra o Suècia, estarien tots fixats i en la presó. En la presó anglo-saxona, no en la greco-llatina.

—Hi ha taurons al Mediterrani?

—Sobretot de secà. Estan al costat de la piscina prenent whisky amb un crist de Dalí penjat del coll.

—La nostra unitat de destí litoral, què és, la sequera?

—Nosaltres som un oasi. Si busques la nostra categoria planetària en la FAO, veuràs que València és una zona semidesèrtica. El Maestrat ja és un desert. Nosaltres vivim en un oasi que es la humitat de tres rius: el Túria, el Millars i el Xúquer. Això és la nostra cultura. La cultura del riu. Encara que la nostra humitat, pel que es veu, ve d'Albacete. Com tot el que passa en aquesta vida.

—La sequera dóna espiritualitat, no?

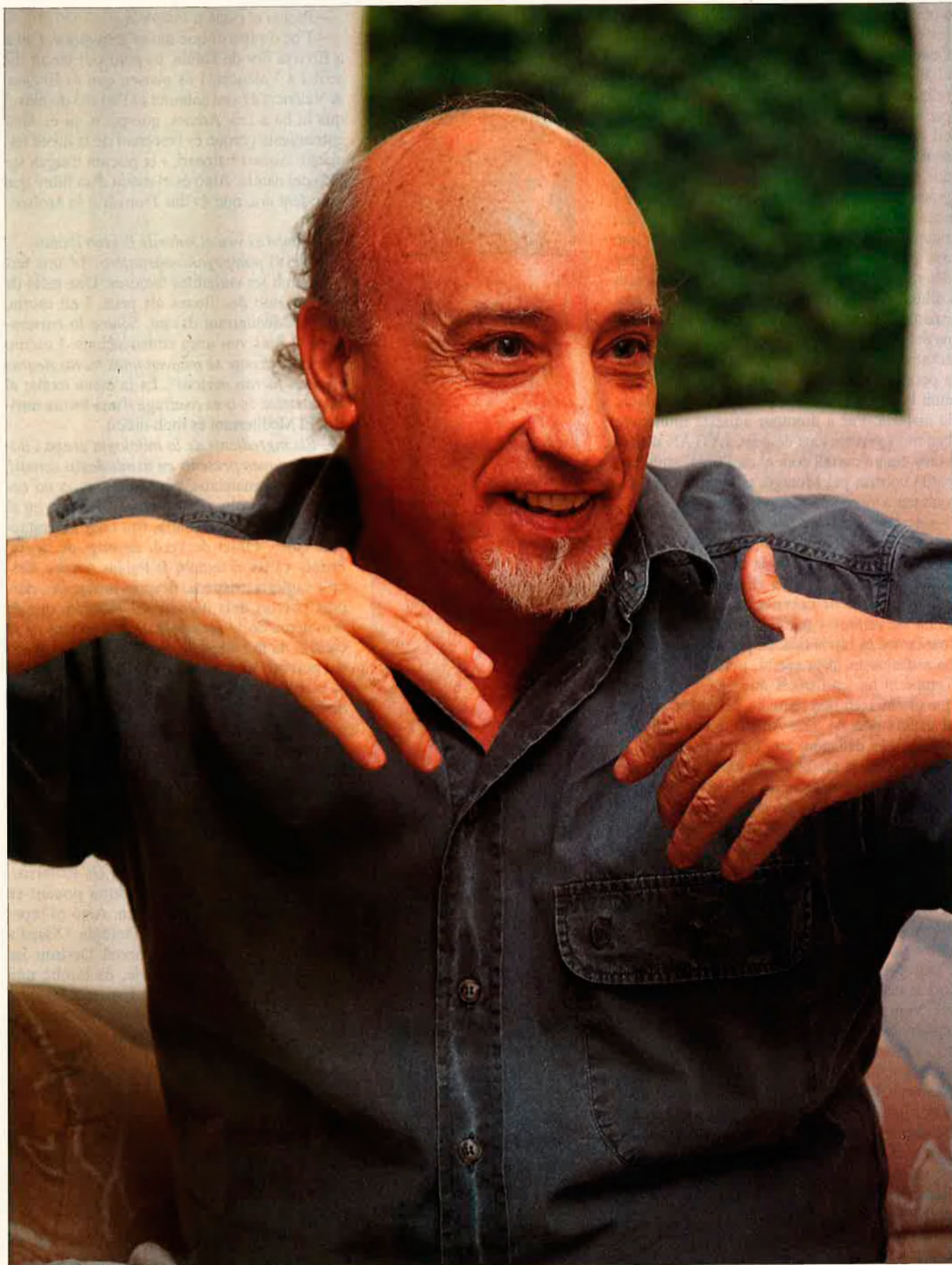
—I càncer de pell. I lepra. La lepra està unida al bacallà, a la saladura, a la sal, a l'enlluernament. És una malaltia sagrada. De ser leprós a ser profeta hi ha un pas.

—Vostè té el premi *Alimentos de España*. Què s'ha de menjar perquè el Mediterrani es mantinga ben net dins els hemisferis cerebrals?

—S'ha de menjar poquet i visible. El tràgic problema d'avui és que entres a un restaurant on no coneixes el propietari, per descomptat, ni el cuiner, que està dins amagat, i t'ix un cambrer que et posa un menjar tapat amb una salsa. I tu t'ho poses dins del cos. És una cosa terriblement arriscada. L'única gran virtut que té la cuina mediterrània és que el menjar és visible. Tot el que menges ho pots veure.

—Ja posats, fem psiconàutica. Eixim per la bocana del port de Dénia i mirem arrere. Què es veu?

—Un xiprer adormit. Les Planes i l'espadat del cap de Sant Antoni formen el tronc, i el Montgó és la copa del xiprer tirat. També es veu un pastís de glòria, un Partenó color de rosa que han fet allí, que trenca el paisatge del Montgó, que és sagrat. Certs paisatges són sagrats, i això és una de les formes més primitives de la religió i del nacionalisme. L'exercici ritual dels nacionalistes són les excursions. El nacionalisme d'on naix? De les societats excur-

sionistes. Les excursions que fan els bascos i els catalans no són més que actes religiosos. Quan Pujol es compra unes xiruques i se'n va al Montseny a escalar, què està fent? Un acte religiós. Els déus estaven a les muntanyes, i per això abans eren inassequibles. Era més fàcil des de Dénia, en un moment d'anticicló, anar a Roma que pujar al Montgó. Doncs bé, que un constructor haja dividit la muntanya sagrada amb un edifici absolutament miserable i coent és un sacrilegi. L'especulació ha de considerar-se des d'aquest punt de vista primer que res. Que hem destruït el lloc sagrat dels nostres déus i els nostres avantpassats i de la nostra cultura, que s'ha sacrificat a una voracitat especulativa. Això és el que es veu des de la bocana del port. I també el castell, que té uns quants substrats de cadàvers, de pols d'esquelets unida a petxines triturades. Quan l'heroi es confon amb la pasta de clòtxina, és quan es produeix la història. Per a dominar aquesta muntanya han mort generacions de gent. L'OTAN d'aleshores era un castell com el de Dénia, amb l'espallera coberta pel Montgó, una campa per davant per a viure i un mar per a navegar.

—Arribem a Eivissa.

—Abans d'arribar-hi, hi ha els dofins que posen l'Ajuntament a es Vedrà, que ixen a rebre't. Estan en nòmina. Si vas a s'Espalmador, allò és una plataforma de cobertes de iot. I entremig, hi ha les criatures nadant. No hi ha mar. La mar també és hipotètica. És possible que estiga baix d'aquesta festa social, però no és segur. També hi ha les llanxes que van a 80 nusos, que produeixen una sensació de violència. I en el mateix port de Sant Antoni, que és un dels més difícils del món, està eixint un vaixell de Flebasa, com si eixira per un calçetí, i de sobte es troba davant un *Optimist* que, com hi ha una regla que diu que la vela té preferència al motor, vol fer parar el vaixell. Això és el Mediterrani. La característica d'Eivissa és que és l'únic lloc del món que té un monument als corsaris. Eivissa va ser el banc de proves on els estalinistes van descobrir el plaer. Van arribar vestits de gris marengo i sandàlia de plàstic i van tornar amb una camisa de forner i una ploma d'ànec penjada de l'orella. Amb un collar d'un coit de deessa penjat al coll i l'esternó pelat del sol. Van arribar en els anys 70, i alguns eren pintors de l'escola realista, que pintaven segadors i miners, i van tornar pintant coixins i dones obertes. Primer hi van anar els *hippies*, que estaven a Dénia. Van saltar del cap de Sant Antoni, on hi havia el primer banc de *hippies*. Després van arribar els argentins a fer de *hippies*, i després, els marxistes. Després va arribar una tercera generació de *hippies* que treballaven en Banesto i que es disfressaven de *hippy* en l'avió o en l'embarcació. Més tard van arribar els milionaris, i ara el turisme de xançleta i motxilla.

“Destruir les coses a partir de la victòria, com han fet els seguidors de la selecció nacional amb la Cibeles, és una constant de la mitologia. Si Espanya haguera guanyat a Itàlia, haurien destruït Madrid. Per això jo volia que guanyaren la Copa del Món, perquè destruïren Espanya.”

—Posem el rumb a València.

—T'he d'advertir que molta gent que vol anar a Eivissa des de Dénia, es perd i al tercer dia arriba a València. I es pensen que és Eivissa. A València és veu sobretot el Partenó de blavet que hi ha a Les Arenes, que per a mi és molt entranyable perquè és l'escenari de la meua iniciació. Aquest balneari, i la piscina d'aigua salada del nàutic. Això és el motiu d'un llibre que estic fent ara, que és diu *Tranvía a la Malvarrosa*.

—També es veu el xalet de Blasco Ibáñez.

—D'estil pompeyano-naranjero. Té una terrassa amb les cariàtides famoses. Una taula de marbre amb dos lleons als peus. I ell escriu, amb el Mediterrani davant, *Sónica la cortesana*. I al fons veu unes embarcacions. I escriu: *“En el horizonte se mueven unas motas negras como si fueran moscas”*. És la meua teoria: al Mediterrani és o es naufraga d'una forma terrible. El Mediterrani és molt difícil.

—Els ingredients de la mitologia grega i llatina continuen presents en la mitologia actual?

—Són els mateixos, però nosaltres ja no coneixem la mitologia com era. El Partenó en el seu moment era una falla. Era com un restaurant xinès. Pintat de verd, de roig, de negre. Primer va ser el temple de Pal·las Atena, després església cristiana, després mesquita i després polvorí dels italians. El Partenó, que és l'emblema de la racionalitat i del mòdul de la creació de la bellesa, és producte de l'explosió del polvorí. Vull dir-te que el Partenó d'avui no és el real. El real era un temple rodejat de ciris, llànties, gent que venia colomins per a sacrificar-los, de cabrits, de vedelles... Era un matador. I de fet, el matador està avui al costat del Partenó. Per això li vaig dir a Alfaro que quan anara a Atenes, la primera cosa que havia de fer, era anar a unes carnisseries formidables del carrer d'Athinas, i veuria la ciutat tal com era en la seua època d'esplendor. Els ingredients de les grans tragèdies d'ara són els mateixos. Per exemple, agarren Maradona posant-se Vicks Vaporub i el condemnen. Això es repeteix en tots els herois de la mitologia. O anar a devorar la Cibeles per un triomf. Destruir les coses a partir d'una victòria, és també una constant de la mitologia. Si Espanya haguera guanyat Itàlia, haurien destruït Madrid. Per això jo volia que guanyaren la copa, perquè destruïren Espanya.

—“Madrid ja no té fonament”, diu al llibre.

—No és que no en tinga, que no en té, sinó que jo no li veig el centre de gravetat. No li veig el punt on se sustenta. Als anys 60, quan jo vaig arribar ací, a Madrid el cohesionava l'aperitiu del diumenge, les gambes *al ajillo*, el 600, la il·lusió de canviar de vida i veure unes formes noves. Hi havia un fonament. Després, als anys 80, “la movida”, fals o real, era un altre fonament produït per la irrupció dels socia-

listes. El problema és que els socialistes van entrar en el franquisme i en compte de desallotjar-lo, s'hi van implicar. Això ho ha amagat la majoria absoluta, però quan ha desaparegut, la mescla ha explotat en l'aire, perquè la democràcia, quan funciona, és una màquina de traure porqueria. Però ara ja no li trobe el punt de gravetat a Madrid. Si el té, no el sé trobar. Potser ja no m'interessa Madrid.

—Per què a Madrid té tan mala premsa Catalunya?

—No solament a Madrid. L'esperit espanyol s'ha forjat enfront de Catalunya i Portugal. Portugal, pel pes de les colònies, es va desprendre de l'arbre, però Catalunya no ha pogut eixir d'aquesta òrbita. I l'esperit espanyol s'ha augmentat enfrontant-se a Catalunya. Una forma de ser espanyol és ser anticatalà. El País Basc és distint, perquè és el creador de Castella. I no hi ha forma de solucionar aquest problema. Que Catalunya estiga

dins d'Espanya és degut a un contracte de cara a Amèrica, de quan a Castella li va eixir la loteria per descobrir-la. En aquell moment, per a Catalunya, era atractiu unir-se a Castella perquè hi havia un gran negoci a fer. Però quan cau l'imperi i arriba la decadència, els socis se separen. Ara a Catalunya li interessa més estar unida a Brussel·les, que és on està la tensió històrica. Fins que no s'entenga que ací hi ha una sèrie de pobles o nacionalitats unides en un projecte que ara ja no és atractiu, no s'entendrà el problema d'Espanya. I per una altra part, els nacionalismes també necessiten sempre una fricció per a alçar el vol. A Catalunya li interessa que Madrid oposi una resistència per a desenvolupar-se.

—La corrupció política va produir la pesta a Tebes. Ací què produirà?

—Tu saps que a Fídies, el que va fer el Partenó, el van tancar en la presó per furta part de l'or que li van donar per a fer l'estàtua. Fídies, que ha estat l'escultor més sublim de tota la història de l'art. La corrupció és com un pecat original, el que fan unes persones concretes passa a tota la descendència. Aquest és el problema. Hem passat d'haver aconseguit la presumpció d'innocència, que és un conquesta que ha costat milers d'anys, a la presumpció de culpabilitat. La corrupció ve de lluny, el que passa és que aquest era un poble agrari i la corrupció només la podia fer l'alcalde i el cap del sindicat. Ve de lluny, amplificada per la corrupció absoluta que és la dictadura. Després d'un estat transitori, que és la UCD, i d'una resistència,

—'Contra paradís' és un punt d'inflexió en la seua obra?

—És la primera volta que he escrit un cosa real.

Amb ganes de dir la veritat, amb coses concretes, amb una literatura sense efectismes. Sense buscar el perfeccionisme. Procurant que les coses foren simples, viscudes. Que les paraules no entorpiren la sensació de realitat.

—Els seus últims llibres són molt valencians.

—En tot el que escric sempre hi ha un substrat que són les vivències de la infància i la joventut, de les que un no pot eixir mai. València i el Mediterrani són una força de gravetat. I a la que et descuides, ja està dins de l'òrbita. Vols ser universal i acabes caent en el poble.

—Ser valencià des de Madrid és l'única manera incruenta de ser valencià?

—Només es pot ser valencià a partir de Motilla, amb totes les conseqüències d'impunitat.

que és el colp d'estat, entren els socialistes amb un pacte misteriosíssim, que no sabem. Els socialistes, primer, tenen una sorpresa increïble i una espècie de plaer quasi orgàsmic al veure que un guàrdia civil es quadra. Que per anar del número dos al número set del mateix carrer tenen un cotxe oficial amb xofer. Això, afegit a una explosió econòmica i al fet de no haver entrat en el sac de porqueria del Ministeri d'Interior, que ve del franquisme, crea l'ambient propici per a l'actual situació. Els socialistes es van fer una massa amb el franquisme residual, i van ser uns anys gloriosos en què les majories absolutes eren la tapadora general. Tot el que està eixint ara no és sinó el fons del franquisme unit a la caiguda moral dels socialistes. Ara Belloch comença a fer el que s'hauria d'haver fet l'any 82, netejar les quadres. Però ara està tot drogit.

—Sobreviurem?

—La societat és un cos molt dinàmic, biològic, i reacciona contra tots els mals. La situació actual, el que fa és desenvolupar molt la societat civil, les agrupacions particulars i les coses concretes al marge de la política, que és on una societat es fa forta. És un poc el cas de Catalunya. Per això, per moltes coses que li passen a Pujol i la Generalitat, la sensació és que no passa res perquè la societat està molt travada. Per tant, aquesta desesperació davant la política potser faça que la societat es vertebre sota altres aspectes.

—Ser de dreta o d'esquerra és encara una manera útil de dividir la humanitat?

—Són dues categories de la ment. Inclús crec que és hormonal, qüestió de minerals. Tinc un amic neurocirurgià que em diu que és possible operar d'ideologia. A un fatxa el poses en la pedra, l'adorms i li toques un filet i ix cantant "A las barricadas". I al revés. El que passa és que el procés a l'inversa és més lent. A mesura que et fas vell i et falten més minerals, et fas més de dreta. La gent molt jove que és molt conservadora és perquè li falten minerals. Açò és una tempesta química. Puges a un avió, i als tres minuts ja no hi ha res. No existeix res. La vida és una escrescència química que va surant, i la dreta i l'esquerra són part d'aquesta química. Un tio d'esquerra és el que vol que les coses canvien a millor i un de dreta és el que no vol que canvie res perquè el món que té és el que li interessa. I això està unit als minerals.

Miquel Alberola